

Ze houden zich(zelf) bezig met reflexieve anaforen.

Het gebruik van *zich* en *zichzelf* door Duitstalige leerders van het Nederlands

Lotte van Koppen & Stefan Sudhoff (Universiteit Utrecht)

In het Nederlands wordt de reflexieve anafoor *zich* gebruikt bij inherent reflexieve werkwoorden zoals *schamen* en *haasten*. Bij het reflexief gebruik van niet-inherent reflexieve werkwoorden, bijv. *bewonderen* en *haten*, is alleen de complexe anafoor *zichzelf* mogelijk (Hüning, 2003; Broekhuis et al., 2015: 380), zie (1). De Duitse reflexieve anafoor *sich* vertoont op het eerste gezicht veel gelijkenissen met het Nederlandse *zich*, maar kan zowel bij inherent reflexieve werkwoorden als bij niet-inherent reflexieve werkwoorden gebruikt worden (Reuland, 2011), zie (2).

- (1) a. Hij schaamt zich/*zichzelf.
b. Hij bewondert *zich/zichzelf in de spiegel.
- (2) a. Er schämt sich.
b. Er bewundert sich im Spiegel.

Onze studie onderzoekt de rol van negatieve transfer (interferentie; Odlin, 1989) van het Duits naar het Nederlands bij het gebruik van reflexieve anaforen door L2-leerders van het Nederlands met Duits als L1. Eerst wordt vastgesteld of L1-sprekers van het Duits de Nederlandse anafoor *zich* in analogie met het Duitse *sich* overgeneraliseren en dus ook in gevallen gebruiken waar in het Nederlands alleen de complexe anafoor *zichzelf* mogelijk is. In een tweede stap wordt het verband tussen het voorkomen van interferentiefouten en de zelfinschatting van hun beheersing van het Nederlands door de L2-leerders onderzocht.

We presenteren resultaten van een experiment met Duitstalige L2-sprekers van het Nederlands als experimentele groep en L1-sprekers van het Nederlands als controlegroep. In een online taalproductietaak moesten beide groepen verplicht inherent reflexieve predicaten (zoals *schamen* en *haasten*), optioneel inherent reflexieve predicaten (zoals *scheren* en *aankleden*) en niet-inherent reflexieve predicaten (zoals *bewonderen* en *haten*) met *zich* of *zichzelf* aanvullen, zie (3).

- (3) a. Anne heeft haast: Ze haast z...
b. Peter is bezig met aankleden: Hij kleedt z... aan.
c. Willem haat de persoon die hij is: Hij haat z...

Uit de resultaten blijkt dat L1-sprekers van het Duits de anafoor *zich* in combinatie met niet-inherent reflexieve predicaten sterk overgeneraliseren, wat door negatieve transfer vanuit het Duits kan worden verklaard. De resultaten laten weliswaar ook een samenhang tussen de overgeneralisatie en de zelfinschatting van de L2-taalbeheersing zien, maar de proefpersonen overschatten – tenminste wat het gebruik van reflexieve anaforen betreft – hun taalvaardigheid van het Nederlands systematisch. Hieruit blijkt de relevantie van het onderzochte fenomeen voor het onderwijs Nederlands als vreemde of tweede taal.

Broekhuis, H., N. Corver & R. Vos. 2015. *Syntax of Dutch. Verbs and Verb Phrases. Volume 1*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Hüning, M. 2003. Zwischen Deutsch und Englisch: Aspekte der sprachlichen Identität des Niederländischen. In H. van Uffelen, M. E. Weissenböck & C. van Baalen (red.), *Sprache und Identität. Akten des Symposiums zum 10-jährigen Bestehen der Niederlandistik am 18. und 19. Oktober 2002 in Wien*, 143–158. Wenen: Edition Praesens.

Odlin, T. 1989. *Cross-Linguistic Influence in Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.

Reuland, E. 2011. Variation in Anaphoric Systems within Germanic. In E. Reuland (red.), *Anaphora and Language Design*, 267–324. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.